

ambtenaren, de rijkswerklieden, wij zien hoe de moderne vakbeweging haar vleugels flink uitslaat, hoe de „tempering“ van den klassenstrijd door de wet op het arbeidskontraat de vakorganisaties doet zwellen — gij hebt geen andere dan parasitische politiek.

Het roeyement was noodig. Wij hadden te doen met verzet en strijd in de partij tegen de partij, met een poging om de partij-besluiten te vernietigen, met een groep, die zichzelf het monopolie van alle wetenschap en inzicht toekende, en de anderen minderwaardig verklaarde, een groep die uit onze partij de ziel haalde, nl. het besef, dat wij alle te zamen soc-dem. zijn. Het is wel eens voorgesteld, alsof de strijd tegen de „Tribune“ er een is van enkele personen, ik ben dan het groote beest uit de Openbaring. Maar ik had nog geen letter van de „Tribune“ gelezen vóór in de Kamer de kwestie van de klasse-moraal ter sprake kwam. Ik was maanden en maanden non-aktief geweest, en kon eerst piano aan weer beginnen, en nam van de „Tribune“ eerst kennis, toen de heele partij al tegen haar op de achterste beenen stond.

Dat de toestand onhoudbaar was, wordt ook erkend door marxisten. De strijd tegen de „Tribune“ ging niet tegen een richting: wij hebben door de stichting van het marxistisch weekblad het tegen-deel bewezen. Bijna alle marxisten hebben zich tegen de oprichting der „Tribune“ uitgesproken. Van der Goes voorzag er van de onvermijdelijkheid van scheuring. Ook Wibaut erkende te Deventer, dat de „Tribune“-redaktie niet kon voldoen aan wat de gevechtswaarde der partij eischt; mevr. Holst verklaarde: op den duur is de „Tribune“-kritiek voor de partij niet te verdragen.

Is het dan eerlijk, te zeggen dat de nieuwe partij moest worden opgericht om het marxisme? Neen, de „Tribune“-kritiek heeft aan het marxisme groote schade gedaan, gelijk in den Bond van Ned. Onderwijzers aan het socialisme groote schade is gedaan door de S. D. O. V.

Het marxisme mag in onze partij niet worden gepredikt door een oppositie-organ, het mag niet worden een voorwerp van strijd; de „Tribune“ is een propagandablade geworden tegen het marxisme, en het verzet tegen de theorie, er door gewekt, zal jaren duren; maar het moet worden overwonnen.

Aan de „Tribune“-redacteuren was een eigen blad niet toevertrouwd. De partij heeft gezocht naar een middel, om de meening der „Tribune“-mensen in de partij te houden, maar zoo dat zij de partij niet schaadde. Hun eigen menschen drongen bij de redacteuren aan op opheffing van de „Tribune“, zij zelf hadden zich moeten neerleggen bij de groote meerderheid der partij. Toen zij dit niet deden, werden zij geroyeerd. Wijnkoop schreef na Deventer: na het besluit tot opheffing der „Tribune“ hadden wij toch niet meer in de partij kunnen aarden. Als dat zoo is, hadt gij zooveel karakter moeten hebben, niet te wachten tot gij werd geroyeerd. (Applaus.)

De voorzitter **Keesing**: Is de vroedvrouw, juffrouw v. d. Berg hier ook aanwezig? Die wordt geroepen. (Een stem: Het kindje! Luid gelach.) **Troelstra**: Wat de onbepaalde vrijheid betreft, is de sympathie der burgerpers met de geroyeerden het gevolg van zekere geestverwantschap. De bourgeoisie dweept met de vrijheid, de vrijheid van het kapitalisme, die voor de proletariërs niets anders is dan dwang en tyrannie. Om daaraan te ontkomen, moet iedere proletariër een klein beetje van zijn vrijheid opofferen.

Wij moeten trouwens een stuk vrijheid in bescherming nemen tegen de S. D. P.

Een van de groote grieven der S. D. P. tegen ons is de Groninger schoolmotte, die de vrijheid der christelijke arbeiders, om hun kinderen op te voeden naar hun geest, in bescherming neemt. Het sterkst heeft tegen die gewetensvrijheid van

te blazen, tot leugen en verdachtmaking zijn toevlucht te nemen. Gorter zegt: de S. D. A. P. verbergt haar ware bedoelingen. Maar de S. D. P. zelve bleek reeds ijsselijk bang voor de volle waarheid. Zij heeft nog niet den brief van Kautsky gepubliceerd, de „Tribune“ heeft geen ruimte voor den brief van Mendels. (Applaus.) De S. D. A. P. heeft niets te verbergen. Haar bedoeling is, de grootste idealen die deze tijd kent, in ons land te verwezenlijken. Wij hebben alles openbaar behandeld. Deze menschen matigen zich het monopolie aan van de waarheid zeggen, maar toen Gorter mij bestreed over mijn Kamerrede, nam hij haar verminkt op. Jaren en jaren wroet men in de duitsehe partij, Pannekoek en Ravesteijn, die die artikelen schrijven, schrijven altijd halve waarheid. Wie dat doet, moet ons op dit punt geen verwijten doen.

Honderdmaal is de beschuldiging weerlegd, dat de S. D. A. P. een bondgenootschap zoekt met de bourgeoisie. Toch wordt het steeds weer uitgeblafd. Als democratische burgerpartijen iets doen wat wij lang geëischt hebben, zijn wij niet stom genoeg, om te zeggen: nu willen wij het niet hebben!

De S. D. P. zegt: wij willen revolutionairen klassenstrijd, de S. D. A. P. stelt de hervormingen voorop. Deze tegenstelling is zoo ondemokratisch mogelijk. Kautsky zegt: niet het streven naar hervormingen, maar de beperking van den strijd tot hervormingen onderscheidt den revolutionair van den bourgeois.

Men houdt ons beginselprogramma, en ook ons strijdprogramma. Alleen: men zal telkens tot de arbeiders zeggen: wij zullen het beter doen. Van dat systeem hebben wij een voorbeeld: Staalman. Hij las altijd dr. Kuyper's oude plunje voor. Ik heb hem daarom Kuyper's horzel genoemd. De S. D. P. zal in het vervolg zijn de horzel der S. D. A. P. (Gelach.) Maar een horzel is geen drijver. Men schudt zijn manen en staart, en men bijt; maar men draaft er niet beter om. Het eerste begin was het ophalen der Leeuwarder kiesrechtresolutie. Die is gesteld, toen de bourgeoisie sociaal wilde gaan hervormen zonder algemeen kiesrecht. Maar als men ze nu wil gaan toepassen naar de letter, dan zullen wij bij de verkiezingen niet mogen spreken over sociale hervormingen. Te Leeuwarden echter hebben wij met onze kiesrechtisch ook onze eischen gesteld ten aanzien van de ongevallenwet en den arbeidstijd.

Welke onderwerpen in den politieke strijd aan de orde komen, hebben wij niet in onze macht; maar nu door ons werken het staatspensioen en de tienunderdag aan de orde zijn, nu dit overal onder de arbeiders leeft, moet men nu zeggen: wij willen er niet over spreken? Neen, wij stellen evenals de S. D. P. het kiesrecht op den voorgrond. Op vergaderingen en in „Het Volk“ is dat misschien niet genoeg geschied. Maar dat was geen onwil. In elk geval strijdt het met elke realistische beweging, om van hervormingen die rijp zijn geworden, niet meer te willen spreken.

Over den kiesrechtstrijd mag de S. D. A. P. spreken. De heele burgerwereld is erdoor in beroering gebracht. Alle partijen hebben positie moeten kiezen. Zelfs bij de katholieke arbeiders leeft onze eisch. Wij hebben dus tot die arbeiders te gaan, en hen tegen hun burgerlijke politioi in het harnas te jagen. De kiesrechtstrijd is meer en meer een proletarische strijd geworden. In '99 hebben wij een komitee gesticht met de burgerlijke radicalen en de feministen. Te Utrecht echter sprak Marchant onder een bij met een phry-

straken ins ik. Schutte heeft eens geschreven: wij moeten de relatieve Verelendung hebben, anders gaat de klassenstrijd overboord. Dit is echter het tegendeel van wetenschap.

In de Kamer heb ik voor de soc. dem. den ekonomischen en politiekens grondslag genomen, waarover wij allen het eens zijn: de concentratie. Prof. Treub erkent tevens de relatieve concentratie. Dat zal misschien gepaard gaan met relatieve Verelendung van de vrijz. dem. theorie. Ik heb genomen de organisatie van het kapitaal en de organisatie van den arbeid; uit brok en deel heb ik een nieuw geheel gemaakt: ik heb op de mogelijkheid gewezen, om den wil van het proletariaat, de socialistische maatschappij te verwezenlijken.

In de programmissie werk ik mede aan de oplossing der kommissievragen onder de soc. dem.; maar in de Kamer strijd ik met wat onder ons gemeen goed is, tegen de bourgeoisie.

Het is jammer, dat Gorter wegens drukke bezigheden zich niet beschikbaar stelt voor het Parlement. Hij kon het mij daar verbeteren. Maar men behoeft geen Kamerlid te zijn om met Treub te debatteren over crisis- en Verelendungstheorie, en als men meende dat ik niet voldeed aan wat men mocht verwachten, had men Treub buiten de Kamer kunnen opzoeken. Vóór het krisidebat in de Kamer sprak Treub voor de studenten in S. L. over de krisissen. Waarom ging Gorter niet daaraan? Men roept: Treub wenschte geen debat. Dat is niet waar: S. L. geeft steeds debat. Er moege onlangs een spreker zijn opgetreden die geen debat wenschte (vroolijkheid), op S. L. hebben Van der Goes en Gorter vroeger wel met Treub gedebatteerd. Of Gorter daarbij meer lauweren heeft geplukt dan ik in de Kamer, laat ik aan de beoordeelaars over.

Alwat door de „Tribune“ wordt aangevoerd, draagt het kenmerk van overspanning, overdrijving, ja van vervalsching. Over de werkelijke verschillen kan in onze partij worden gedebatteerd. Te Deventer zei Wijnkoop: als het marxistisch weekblad goed uitvalt, heffen wij de „Tribune“ op. Toen hem gezegd werd: dit is een wissel op de toekomst, antwoordde hij: gij moet op ons vertrouwen. Dat is de zaken omkeeren. Men plaatst zich ondemokratisch boven het geheel. Men wantrouwt de partij. Het bemiddelingsvoorstel van het Int. Bureau wordt voorgesteld als een diplomatieke zet van de S. D. A. P., of eigenlijk van mij. Daarmee handelt men bewust oneerlijk. Huysmans heeft deze menschen gewezen op den ernst van hun daad, en hen inlichtingen gevraagd. Geantwoord is, dat Gorter en Wijnkoop naar Brussel zouden komen. Het Int. Bureau ontwierp, geheel zelfstandig, vóór hun komst het bemiddelingsvoorstel. Het kreeg den indruk, dat Gorter en Wijnkoop geen overwegend bezwaar ertegen hadden. Huysmans verklaarde ons: ik ben overtuigd, dat het wordt aangenomen door de S. D. P. Wij hebben het aangenomen met geringe wijziging; nu zegt de S. D. P.: het voorstel is een diplomatieke streek van de S. D. A. P. Als men alles leest wat op dat zgn. fusie-kongres is gebleken, zou men haast zeggen: wij danken God, dat wij van die lui af zijn.

Deze nieuwe partij kan geen kans hebben, de arbeiders mee te krijgen. Daarvan is oorzaak haar sektarisch karakter. Deze menschen stellen altijd hun point d'honneur voorop. Wij heeten vertegenwoordigers van het platteland — ik vertegenwoordig Amsterdam III. (Gelach.) Zij vertegenwoordigen de groote steden — Westeren! (Gelach.) Voor hen deugt het plattelandproletariaat niet. Zij moe-

ten trouwens de revolutionaire partij. Maar een bestaet het klaar zijn? In het hebben van een flinke stevige partij. Als uw poging succes heeft, als gij de politieke partij van het proletariaat breekt, maakt gij het minder geschikt om de staatsmacht over te nemen van de bourgeoisie. Als wij een organisatie hebben waarin wij samenwerken, hebben wij althans een grondslag; gij echter zijt scheurmakers, sektariërs, twiststokers, brekers van de kracht die wij noodig hebben om de dingen die wij moeten doen, tot stand te brengen. (Luid applaus.)

Partijgenooten! Het optreden dezer scheurmakers verplicht u, u niet te laten ophitsen tegen en scheuren van de partij, door wie zij zijn geworden een beter mensch en helderder denker dan gij vroeger waart. Denk nu aan den strijd, zoo vele malen gevoerd, niet alleen om zetels, maar ook omdat de overwinning van uw partij de overwinning van uw klasse, van uw ideaal was. Denk aan de groote oogenblikken, als wij ons verheugden in den uitslag van een gemeenschappelijk gevoerden strijd. Denk aan de arbeiders buiten de partij. Wij zullen weer onzen gewonen strijd voeren; — wie ons tusschen de beenen loopt, zullen wij weten van ons af te trappen. Wijnkoop zei ook: laat de S. D. A. P. ons niet tusschen de beenen loopen! (Gelach.) Maar dat is alsof een haan tot een paard zegt: loop mij niet tusschen de beenen. (Gelach.) Wij wachten hen op onze verkiezingsvergaderingen, om hen in politiek en moreelen zin een flink pak voor den broek te geven. (Applaus.) In onze partij hebt gij geen succes gehad; denkt gij het van de kiezers te hebben? Wij vreezen uw aanval niet. Maar bovendien: dezen aanval op ons moeten wij omzetten in een nieuwen aanval op het kapitalisme.

Thans is het de tijd, tot de arbeiders, vooral tot de georganiseerden te komen en tot hen te zeggen: wij hebben jaren en jaren uw belangen, direkte en indirekte, uw klassebelangen verdedigd. Wij hebben een vesting gesticht voor uw klasse. Gij hebt misschien op ons gestemd, thans is het voor u tijd, soldaat te worden in ons leger, te treden in onze organisatie. Voor één die ging, moeten tientallen nieuwen komen. Ons eerste programpunt is nu: versterking van de S. D. A. P. (Applaus.) Als het zoo gaat, kan de stichting der nieuwe partij de aanleiding worden, dat de duizenden en duizenden, die tot nu toe verre stonden, toetreden tot de S. D. A. P. (Luid applaus.)

[Wegens plaatsgebrek moet het verslag van het debat tot morgen blijven liggen.]

Van de vele honderden, die geen plaats meer onder Troelstra's gehoor konden verkrijgen, vond een gedeelte nog toegang in de benedenzaal, waar Duits hetzelfde onderwerp behandelde. Ten slotte moest ook hier de toegang geweigerd worden.

Gedebatteerd werd door v. d. Wijk (S. D. P.) over de werkloosheids-kwestie, 't Deventer congres enz. Behoudens een enkele interruptie, verliep de vergadering heel kalm en onder algemeene aandacht tot 't eind toe, en werd om ruim half twaalf gesloten.

Buitenland.

Duitschlands buitenlandse politiek.

In den Deutschen Rijksdag heeft gisteren de rijkskanselier Von Bülow een groote rede gehouden over de buitenlandse politiek. Zoo lang als zij was, zoo onbetekenend. Er werd weinig nieuws in medegedeeld. De grondtoon was: Duitsland wil vrede, door zich te wapenen ten oorlog. Met Frankrijk en Engeland wenscht de regering in

Het bloed u het middel der organisatie aan als het
wapen waarmee ge het ondiep verslaan zult. Komt,
sluit u aan, en met elkaar zullen we de arbeiders-
klasse en de menschheid bevrijden van het afschu-
welijk stelsel dat het menschelijk geluk smoort
onder het kapitalistisch belang!

* * *

Partijgenooten, en wij? Wij staan voor een jaar
van fellen strijd. Onze reuzentaak is nog maar
voor zoo'n heel klein deel vervuld. Zullen wij onze
krachten goed besteden? Of ze verspillen in onder-
lingen strijd?

Laat ons één oogenblik denken aan de hoogte van
ons ideaal en aan de kleinheid van onze ver-
schillen. De heilige zaak van het proletariaat moet
ons in deze donkere dagen als een lichtend ideaal
bezielen met hoogen, heiligen ernst, die ons zal
brengen tot den graad van toewijding en opofferings-
gezindheid, die van ons allen moet kunnen worden
geëischt.

In deze gedachten het nieuwejaar in, in den
strijd voor het socialisme!

Een buitengewoon kongres.

1/1/09

Wanneer een partij verkeert in een krisis,
als met de onze thans het geval is, zoo dringt
zich ééne overtuiging naar den voorgrond, deze
nl., dat zij er zoo spoedig mogelijk
uit moet. Geldt dit in 't algemeen, des te
meer thans, nu de groote strijd van 1909 voor
de deur staat. Geen erger ziekte thans dan
een sleepende!

Om deze reden betreur ik het, dat het P.B.
niet den weg volgt, door de redaktie van
„Het Volk” aangewezen, om een buitenge-
woon kongres ter beslissing der hangende
kwesties bijeen te roepen.

Met het referendum gaat nu weer veel tijd
verloren en gedurende dien tijd kunnen de
diskussiën over de partijverhoudingen niet
worden geschorst. Het P.B. toch doet meer
dan een referendum uitschrijven. Het advi-
seert, bij dat referendum te stemmen tegen
het houden van een buitengewoon kongres.
Het richt aan de afdeelingen een uitvoerig
schrijven, waarin dat advies is gemotiveerd.
Het vertroebelt verder de kwestie, door deze
stemming over het buitengewoon kongres te
stempelen tot een votum van goed- of afkeu-
ring van zijn beleid in dezen en eraan te
verbinden een stemming in zake de uitgetreden
P. B.-leden.

Het voert hiermede de bestaande verwarring
ten top en dwingt hen, die met zijn advies
niet medegaan, hunne afwijkende meening in
ons orgaan te publiceeren. En zóó zitten we,
ook in het gunstigste geval, langer in de
misère, dan onvermijdelijk was.

En toch is de zaak op zichzelf zoo een-
voudig! De poging van het P. B., om buiten
de Partij om de „Tribune”-kwestie te rege-
len, is mislukt. De meerderheid van het P.B.
en een deel der partijgenooten mogen dit be-
treuren, het feit ligt er nu eenmaal. De beide
uitgetreden partijbestuurders hebben, dit bleek

uit de lokale partijpers, een goed deel der Partij achter zich in hun onvoldaanheid over de resultaten dier poging.

Wat men in zake de „Tribune” in de Partij wenscht, kan eerst op het kongres blijken. Wat mij betreft, zoo acht ik een grondige bespreking van den toestand in de Partij zoo noodzakelijk, dat ik daarover eerstdaags een brochure zal doen verschijnen. Daaruit zal blijken, dat voor mij de zaak vrij wat omvattender en dieper is dan de vraag, of een paar menschen al dan niet uit de Partij moeten worden gezet. Dit is slechts bijzaak. Maar hierover later.

Het P. B. had in zijn laatste vergadering alleen de vraag te beslissen, of de toestand in de Partij thans zoodanig is, dat wij gewoon kunnen voortwerken, zonder de Partij zelve over de „Tribune”-kwestie en wat daarmede samenhangt, een uitspraak te laten doen. Was het zoo moeilijk, althans in deze eenvoudige vraag te beslissen?

Het P. B. meent, dat geen partij-uitspraak, geen buitengewoon kongres noodig is. Het komt tot deze conclusie „na zeer ernstige discussie”.

Dit is een standpunt, door mij en vele anderen niet gedeeld, maar toch: een standpunt. Wat echter is de logische konsekwentie van dat standpunt? Dat men dan toch, zij het bij referendum, de Partij een uitspraak laat doen? Of dat men dan ook de zaak geheel aan zich houdt en de Partij erbuiten laat?

De daad van het P. B. om de Partij bij referendum over 't al of niet houden van een kongres te laten beslissen, is het beste bewijs, dat het zijn eigen meening, zijn eigen standpunt in dezen niet vertrouwt; dat het de verantwoordelijkheid voor het niet-houden van een kongres niet op zich durft nemen. Maar waarom dan dat kongres maar niet liever direkt bijeengeroepen?

Het houden van een buitengewoon kongres ter bespreking van den inwendigen toestand der Partij — niet slechts over de vraag, of een paar menschen moeten worden geroyeerd! — is noodig, zoolang het niet vaststaat, dat die toestand voldoende is geregeld, om niet ons Paaschkongres van 1909 in beslag te nemen. Zelfs het P. B. kan niet meenen, dat na zijn optreden in dezen alles zoodanig „pays en vree” is in de Partij, dat het eerstvolgend kongres de Partij bijeen zal zien in die stemming van eenheid en bereidheid tot den verkiezingsstrijd, die noodig is, om dat kongres te maken tot een goeden inzet van dien strijd. Misschien zijn alle tegenwoordige P. B.-leden overtuigd, dat de verklaring der „Tribune”-redakteuren, na de wijziging, in haar achterdeurtje aangebracht, plotseling een eind heeft gemaakt aan den onhoudbaren toestand, door hun optreden geschapen — vele partijgenooten zullen een andere meening zijn toegedaan en ook die van anderen willen vernemen, voordat zij het partijleven verder met vertrouwen kunnen ingaan. Van het persoonlijk vertrouwen der partijgenooten hangt in dezen alles af en waarlijk, noch de karige mededeelingen omtrent de verhandelingen van het P. B.; noch de onwil der „Tribune”-redakteuren om te erkennen dat zij verkeerd zijn opgetreden; noch hun „geclausuleerde” — d.i. van een achterdeurtje voorzien — verklaring; noch het meningsverschil in het P. B. zelf; noch het blijkbare gemis aan durf bij het P. B., om zelf een definitief besluit te nemen, zijn geschikt, om dat vertrouwen te wekken.

Komt er dus geen buitengewoon kongres, dan zal ons verkiezingskongres geen verkiezingskongres kunnen zijn; dan wordt de bespreking over den inwendigen toestand der Partij tot het Paaschkongres uitgesteld; dan gaat de Partij de verkiezingen in, misschien gedemoraliseerd en gedesorganiseerd door een onverkwikkelijken strijd in eigen boezem; in het gunstigste geval na een kongres, waar slechts de grondslag voor den inwendigen vrede kon worden gelegd; maar zonder dat men zich op den strijd naar buiten goed heeft kunnen voorbereiden, beladen met de uitingen van den broedertwist, die dan het kongres zal vullen.

is geregeld, om niet ons Paaschkongres van 1909 in beslag te nemen. Zelfs het P. B. kan niet meenen, dat na zijn optreden in dezen alles zoodanig „pays en vree” is in de Partij, dat het eerstvolgend kongres de Partij bijeen zal zien in die stemming van eenheid en bereidheid tot den verkiezingsstrijd, die noodig is, om dat kongres te maken tot een goeden inzet van dien strijd. Misschien zijn alle tegenwoordige P. B.-leden overtuigd, dat de verklaring der „Tribune”-redakteuren, na de wijziging, in haar achterdeurtje aangebracht, plotseling een eind heeft gemaakt aan den onhoudbaren toestand, door hun optreden geschapen — vele partijgenooten zullen een andere meening zijn toegedaan en ook die van anderen willen vernemen, voordat zij het partijleven verder met vertrouwen kunnen ingaan. Van het persoonlijk vertrouwen der partijgenooten hangt in dezen alles af en waarlijk, nòch de karige mededeelingen omtrent de verhandelingen van het P. B.; nòch de onwil der „Tribune”-redakteuren om te erkennen dat zij verkeerd zijn opgetreden; nòch hun „geclausuleerde” — d.i. van een achterdeurtje voorzien — verklaring; nòch het meeningsverschil in het P. B. zelf; nòch het blijkbare gemis aan durf bij het P. B., om zelf een definitief besluit te nemen, zijn geschikt, om dat vertrouwen te wekken.

Komt er dus geen buitengewoon kongres, dan zal ons verkiezingskongres geen verkiezingskongres kunnen zijn; dan wordt de bespreking over den inwendigen toestand der Partij tot het Paaschkongres uitgesteld; dan gaat de Partij de verkiezingen in, misschien gedemoraliseerd en gedesorganiseerd door een onverkwikkelijken strijd in eigen boezem; in het gunstigste geval na een kongres, waar slechts de grondslag voor den inwendigen vrede kon worden gelegd; maar zonder dat men zich op den strijd naar buiten goed heeft kunnen voorbereiden, beladen met de uitingen van den broedertwist, die dan het kongres zal vullen.

Het eenige middel om hieraan te ontkomen, is, zoo spoedig mogelijk een buitengewoon kongres te beleggen. Helaas, de jongste beslissing van het P. B. maakt dat „zoo spoedig mogelijk” reeds tot een onvervulbare illusie!

Laten daarom de partijgenooten alles doen, om de Partij uit dit moeras te helpen, door zonder verwijl hun stem uit te brengen vóór een buitengewoon kongres.

P. J. TROELSTRA.

Uit de Partij.

Voor een buitengewoon kongres. *Door de afd. Enschede der S. D. A. P. is na een inleiding van Leeuwenburg met algemeene stemmen de volgende motie aangenomen:

De afdeeling, gehoord de besprekingen over de geschillen in de partij;

overwegende dat de toestand de laatste weken ernstige en dreigende afmetingen heeft aangenomen;

overwegende verder, dat bespreking der geschillen en de beslissing door de gansche partij wel kunnen worden verschoven tot het Paaschkongres, maar niet voor goed kunnen worden onderdrukt;

van oordeel, dat het jaarlijksche Paaschkongres onmiddellijk vóór de verkiezingen niet mag worden gebruikt voor een bespreking der geschillen, waar behandeling der verkiezingstaktiek der sociale wetgeving en het vraagstuk van den vrouwenarbeid allen tijd en aller kracht dringend zullen behoeven;

spoort de partijgenooten met den meesten nadruk aan zich bij het referendum uit te spreken voor de saamenkomst van een buitengewoon kongres en besluit *Het Volk* te verzoeken deze motie te publiceren.

Onze Kamerkandidaten. Bij het referendum in de afdeelingen der S. D. A. P. in het district Leeuwarden is Troelstra met groote meerderheid als eerste op de kandidatenlijst gezet.

De afdeelingen der S. D. A. P. in het district Zuidhorn stelden Vliegen kandidaat.

Een nieuwe afdeeling. *Woensdagavond sprak Th. v. d. Waerden van Amsterdam in een openbare vergadering te Beverwijk, belegd door de S. D. A. P. federatie Beverwijk, over: Wat willen de sociaal-democraten? De vergadering was slecht bezocht; debat werd niet verlaerd. Als gevolg van het

De S. D. A. P. heeft niet aan de arbeiders voorgelegd de internationale praktijk, hij heeft hen niet laten kiezen tusschen zijn politiek en de onze. Jaren geleden al is er een poging gedaan om de democratie uit de S. D. A. P. te bannen. (Stemmen: Referendum!) Al die dingen helpen u niet, ik zeg toch wat ik te zeggen heb, en voluit. In Juli 1905 is Troelstra daarmee begonnen, en op het Utrechtsch kongres is het doorgezet met de motie inzake kritiek. Troelstra zelf zei te Deventer: de uiterste overtreding dier motie was de „Tribune“. Dat bewijst, dat die motie was gericht tegen ons. En onzen toon achtte hij niet het ergste. Het ergste was ons uitgangspunt, d. w. z. het program van de S. D. A. P., dat wij tegen de klippen op verdedigen. Troelstra wilde in Januari, als de marxisten in de S. D. A. P. bleven, een compromisprogram, dus niet het bestaande. Dat te verdedigen, hebben wij opgeëischt als ons recht. Wij eischen geen ander recht dan wat de „Blijde Wereld“ heeft; Troelstra en Vliegen namen zelfs het recht, te schrijven en te kritiseeren in burgerlijke tijdschriften. Dat recht is ons te Deventer ontnomen. Het feit, dat men alleen een marxistisch weekblad wilde geven onder controle van de revisionistische „Volk“-redactie, is een schending der democratie, en de katholieke S. D. A. P. heeft de menschen die voor dat recht bleven strijden, eruit gezet!

Spr. verdenkt de S. D. A. P., met opzet ons eruit te hebben gezet voor de verkiezingen. Waarom anders die haast, met het uitwerpen van den organisator Ceton, van Ravesteyn en mij? De haast was bij Troelstra. Als het waar zou zijn, dat men ons niet te belangrijk moet nemen, dan

FEUILLETON.

ANDREAS VÖST.

Uit het Duitsch.

Van LUDWIG THOMA.

(Bewerkt door J. P. W. v. R.)

23)

Maar kleermaker Franzl zei, dat het zoo goed was en zoo moest zijn. Want de nauwe jassen zagen er zoo opgeblazen uit en pasten niet voor een gestudeerd persoon.

Toen lachte Veronika Mang van harte vergenoegd en verheugde zich over den kleinen zoon en de groote jas. En daarna moest Sylvester zijn verplichte opwachting maken bij den ouden pastoor Maurus Held.

Die lachte ook, toen hij den nieuwen Latinist zag en zeide:

„Je ziet er uit als een lid van het kerkbestuur. Verlies den moed maar niet! *Discendo crescimus* of *crescendo discimus* moet het bij je zijn; groeiende leeren wij. Als de jas je eenmaal krap zal zitten, zal je al een geleerde zijn.“

En hij haalde zijn lievelingsboek uit de kast: Beelden uit de natuur van Forsteneicher. „Dat geef ik je cadeau, parvule“, zeide hij, „het is een kostelijk boek. Daarın zal je lezen hoe goed God het met de wereld bedoelt.“

Hij schreef op de eerste bladzijde:

„Perfer et obdura, labor hic tibi proderit olim. Houd vol en werk, kleine

karakter, dat wij bleven, zoolang het program onveranderd bleef. (Applaus.) Toidat men enkele personen eruit gooide, die men niet hebben wou! (Applaus.) Nu voorspelt Troelstra ons eerste succes: een motie voor de herstemmingen te Rotterdam in onzen geest. Maar aan woorden hecht ik in de S. D. A. P. niet veel. Er is ook altijd gezegd, wat niemand ernstig kan volhouden, dat wij in de S. D. A. P. de vrije meeningsuiting hebben gehad. Wordt dat niet hersteld, dan zal zij daaraan verrotten en dood gaan. (Gelach.)

Het verschil ligt hier: als wij gelooven in ons princip, en openlijk daarmee en met onze tactiek bij het proletariaat komen, dan zal het, mede gedreven door zijn economische positie, op den duur zich bij ons scharen. Maar geeft men voorkeur aan de liberalen boven de klerikalen, dan bereikt men niets bij de liberale noch bij de klerikale arbeiders. De eersten zullen bij de liberalen blijven, en de laatsten zullen u als naloopers van de liberalen beschouwen. Maar wij zeggen: wij willen onze macht vergrooten, en daarom komen wij bij de eerste en ook bij de tweede verkiezing, bij de herstemming, met het algemeen kiesrecht alleen. Het is niet genoeg, eens per jaar voor het algemeen kiesrecht te manifesteeren. Als politicus van het proletariaat, wat Troelstra niet is, moest hij weten, dat het algemeen kiesrecht, onze eenige eisch, niet telkens door een actie voor andere hervormingen mag worden afgeleid. Dat heb ik reeds in 1905 in het P. B. verdedigd. Toen echter is men ondemocratisch tegen ons gaan optreden, en te Utrecht heeft men ons verpletterd.

De Voorzitter verzoekt Wijkkoop, daar het half een is, zich te bekorten.

Sylvester, later zal het je van nut zijn. Denk nu en dan aan je geestelijken onderwijzer, Maurus Held.“

Zeker dacht hij vaak aan den goedhartigen man, die hem later vroeg, of hij ook kracht genoeg voelde voor het geestelijk ambt.

„Het is niet altijd gemakkelijk den eenzamen weg te gaan. Menigmaal blijft men staan en zou liever omkeeren.“

Destijds kon hij de vraag opgeruimd toestemmend beantwoorden. Hij leerde graag en dacht niet verder dan de school.

Of slechts zoo, dat hij zich verheugde over de vacantie. Aan het rondwalen in Gods vrije natuur, aan de zijde van den eerwaardigen pastoor Held.

Die hoorde hem goed uit of hij planten en dieren kende, en de taal der natuur had leeren verstaan, uit de schilderingen van meester Forsteneicher.

En Sylvester doorstond het onderzoek met eere. Want hijzelf had het boek, dat zoo trouwhartig vertelde, liefgekreten. En daarna moest hij vertellen hoe de studie vorderde.

De oude man hoorde lachend toe als de jongen in vuur geraakte en de schoonheid van het geleerde prees.

„Zoo is het goed, parvule. Blijf zoo en verlies den ijver niet!“

„Het wordt eens droger!“ zei hij op een anderen keer, „de artes liberales worden in een hoek geborgen als ge met de dogmatiek en homiletiek begint. Vergeet daardoor niet alles wat je heden verheugt. *Libri amici optimi*; de boeken blijven goede vrienden van ons.“

En één dag herinnerde zich Sylvester dikwijls en graag. Het was een Zondag in Augustus.

Na de kerk gingen Held en hij over de velden naar Webling. Het koren was rijp, van heuvel tot heuvel strekte zich de goudgele zegen uit. Over het woud kwam de frissche ochtendwind en ruischte door de kruinen der boomen.

Daarna ging hij liefkoozend over de beemden. De halmen bogen zich en lichte schaduwden liepen over het goud, van den voet des heuvels tot aan den top, waar de aren zich in den blauwen hemel verhieven. Toen nam Maurus Held den hoed af en keek met stralende oogen naar de schoone wereld Gods.

„Zoo stel ik mij Christus het liefst voor“, zei hij, „hoe Hij zegend door de velden ging. En het moet er juist zoo uitgezien hebben als hier. Dat het is alsof er een adem gaat over de halmen en zij zich eerbiedig buigen voor den Zoon des menschen, voor des menschen vriend, parvule, die de armoede wijding gaf en aan den rijke den hemel verbood; dat is het beste wat wij van Hem hebben, dat Hij het leven der armen en den arbeid verlicht heeft. De menschen weten het wel is waar niet meer, en zij het minst, die Zijn leer pasklaar maken voor de vorsten en heeren. Ook gij kunt mij nu niet begrijpen, parvule. Neen, neen! Later eenmaal, als de diepe wijsheid je eens duidelijk zal worden, dat uit den ouden vloek een zegen werd: In het zwee uws aanschijns zult gij uw brood eten!“

Sylvester begreep den ouden man niet, maar hij geloofde wel, dat het goed was, evenals alles wat hij zeide.

Hij hing met geloovige vereering aan den man, en het was zijn eerste groote smart, toen zijn moeder hem naar Freising schreef, dat de

kritiek en Wijkkoop heeft daarover een paar uitstekende dingen geschreven. Troelstra was ook zwakker dan noodig, toen hij zei, dat het voor den arbeider voldoende is, dat de crisis telkens komen kan, niet dat het moet. Saks heeft zelfs in „de Nieuwe Tijd“ uitgerekend, dat de krisissen in steeds korter termijnen terugkeeren. Een Marxist, die dat zegt, staat sterker tegenover Trenb dan een revisionist en kan de arbeiders veel beter tot fel verzet opwekken.

Ziedaar vier groote verschilpunten, die wij alle ernstig moeten bestudeeren. Dat had eigenlijk in de S. D. A. P. zelve moeten gebeuren, maar met de Utrechtsche motie en met het weggagen van drie menschen wordt dat onmogelijk gemaakt. Sinds 1905 is het van revisionistische zijde steeds meer geworden: meegaan met de bourgeoisie en slaan op het Marxisme. Troelstra heeft gezegd, dat wij zullen afzakken naar het anarchisme, maar dat is niet waar: wij zijn een door-en-door politieke partij en willen strijden ook in Kamer, Raad en Staten, maar alleen zoo, dat het klassebewustzijn van het proletariaat er door wordt versterkt. (Applaus.)

Wijkkoop, de tweede spreker, zal alleen spreken over één punt: de democratie in de partij en over den strijd naar buiten. Om de verkrachting van de democratie zijn wij uit de S. D. A. P. getrapt en gegaan. De revisionisten wilden ons een concessie doen, maar dat vroegen wij nooit, doch alleen het vrije recht van meeningsuiting voor de Marxistische theorie en kritiek. Wij hebben dat recht niet gevraagd, maar genomen, zooals dat socialedemokraten toekomst. „Het Volk“ is geworden een revisionistisch blad, daarin konden wij dus niet schrijven, en dan moet daartegenover staan voor ons een ander eigen blad, zooals dat in

vorige week pastoor Held na een lang lijden was gestorven.

Dat was enkele weken na dien Zondag. Toen Sylvester met Paschen thuis kwam, was zijn eerste gang naar het kerkhof. Daar stond op een pronkerige marmeren zerk de naam van Maurus Held. En daaronder de woorden: „Hij leefde alleen voor zijn God en vond slechts lalenis in het gebed.“

Zijn welgestelde zuster had dit gedenkteeken voor hem opgericht, zoodat het ieder in het oog moest vallen.

Sylvester was er niet tevreden mede. Het allerminst met het opschrift. Hij wist het beter dan iemand anders, dat de opgeruimde man zijn verkwikking niet uitsluitend in het gebedenboek zocht en vond. Hij had van hem dikwijls krachtige woorden gehoord als hij de wereld prees, welke slechts door domooren als slecht wordt versleten. Een rechtzinnige kapelaan zou zelfs sterk betwijfeld hebben of pastoor Held zijn getijboek wel vlijtig las. Hij stak het heilige boek wel in zijn zak, als hij naar den tuin ging, maar hij haalde het er zelden uit.

Sylvester had geen oneerbiedige bedenking tegen de vermelding van het gebed; hij voelde slechts dat deze gebruikelijke lof zijn weldoener geen recht deed weervaren en het nageslacht niets vertelde van de voortreffelijke eigenschappen van den ouden pastoor.

Zij hadden op den zerk moeten schrijven, dat hij niemand haatte, in alles het goede zocht en de armen liefhad, naar het voorbeeld van den Heiland.

Zoo was het juist geweest en nuttig voor de Erlbacher.

(Wordt vervolgd.)